

Cultuurhistorische bibliografie 2015 betreffende de gemeente Kampen

door Theo van Mierlo

Jaarlijks neemt de *Kamper Almanak* een overzicht op van de in het afgelopen jaar verschenen publicaties over kunst, cultuur en historie met betrekking tot de gemeente Kampen. Belangrijkste uitgangspunt bij de samenstelling van de bibliografie is dat het onderwerp van artikel of publicatie cultuurhistorisch van aard dient te zijn. Ook zal Kampen, ongeacht of het de stad, de kernen of het buitengebied betreft, substantieel aan bod dienen te komen. Er is voor gekozen om romans en gedichtenbundels van Kamper auteurs, waarvan de inhoud geen directe relatie heeft met Kampen, niet op te nemen in deze bibliografie.

In het geval van krantenartikelen worden bovengenoemde criteria zeer strikt gehanteerd. In principe worden geen krantenartikelen opgenomen (immers, de lokale en regionale bladen staan vol met bijdragen die aan bovenstaande criteria voldoen). Uitzondering wordt gemaakt wanneer het een substantieel bericht in een landelijk dagblad betreft dat cultuurhistorisch van aard is. Ook zijn scripties, gemaakt voor het onderwijs, niet opgenomen. De belangrijkste reden hiervoor is dat er vele scripties worden vervaardigd waarvan het bestaan niet bekend is. Een uitzondering wordt gemaakt voor scripties die zijn uitgegeven of in een oplage zijn verspreid.

Voor de leesbaarheid van de bibliografie zijn publicaties die seriematig of als reeks verschijnen, artikelen die frequent in periodieken voorkomen en bundels en tijdschriften met alleen bijdragen over Kampen in een afzonderlijke rubriek ondergebracht.

Mochten in het overzicht publicaties ontbreken die voldoen aan bovengenoemde criteria en die verschenen zijn in 2015, dan horen de samensteller en de redactie van de *Kamper Almanak* dit graag.

Vóór 2015 verschenen publicaties, die in de bibliografie van het betreffende jaar (nog) niet opgenomen waren, zijn alsnog in de bibliografie van 2015 opgenomen.

De meeste van de opgenomen publicaties zijn te raadplegen bij het Stadsarchief Kampen en/of het SNS Historisch Centrum.

NB: zie ook de archeologische en bouwhistorische kroniek elders in deze Kamper Almanak voor verschenen rapporten op deze terreinen.

Boeken en artikelen

- Altena Hzn, J., *Standrechtelijk doodgeschoten. Over het leven van Egbert Altena* (Hardenberg 2015; Uitgeverij & Boekhandel Heijink, ISBN 978-94-6254-545-8) 118 blz.

De auteur geeft een levensbeschrijving van de uit Genemuiden afkomstige Kamper hoofdonderwijzer Egbert Altena en tracht de achtergronden te achterhalen van zijn executie door de Duitsers op 28 september 1944.

- Asperen, H., 'Caritas als Lehrmeisterin - die Stadt als Mutter. Darstellungen der Armenhilfe van Juan Luis Vives bis Jean-Jacques Rousseau', in: Chr. Stiegemann (red.), *Caritas. Nächstenliebe von den frühen Christen bis zur Gegenwart. Katalog der Ausstellung im Erzbischöfliches Diözesanmuseum Paderborn 23 juli 2015-13 december 2015* (Petersberg 2015; Michael Imhof Verlag, ISBN 978-3-7319-0142-6) 296-305.

In het artikel wordt substantieel aandacht besteed aan het drieluik van Jacob en Albert Maler met de voorstelling 'Laat de kinderen tot mij komen', geschilderd ter nagedachtenis van Johan Evertsz. (circa 1550-1575) en tegenwoordig hangend in het Stedelijk Museum Kampen.

- *Bidbook Mijn Buitenkerk. Verhalen uit de ziel* (Kampen 2015; eigen uitgave) 34 blz.

In de glossy, verschenen naar aanleiding van de mogelijke sluiting van de kerk en uitgegeven door de locatie Kampen van de Parochie, vertellen (oud) parochianen, Kampenaren en andere betrokkenen over hun beleving van de middeleeuwse Buitenkerk.

- Brand, A.J. en E. Frankot, 'Das Kamper Stadtbuch Digestum Vetus als Spiegel der städtischen Normierungspolitik', in: H. Brand, S. Rabeler en H. von Seggern (red.), *Gelebte Normen im urbanen Raum? Zur sozial- und kultur-*

geschichtlichen Analyse rechtlicher Quellen in Städten des Hanseraums (13. bis 16. Jahrhundert) (Hilversum 2014; Uitgeverij Verloren, ISBN 978-90-8704-096-3) 45-61.

In het artikel maken de auteurs duidelijk dat in het beroemde van tekeningen voorziene stadsboek van Kampen niet alle veroordelingen en door stadsbestuur uitgevaardigde keuren uit de periode 1454 en 1473 zijn opgetekend, maar vooral veroordelingen en keuren van moraliserende aard.

- Clevis, H., 'Kampen, Buiten Nieuwstraat', in: *Overijssels Erfgoed. Archeologische en Bouwhistorische Kroniek 2014* (Zwolle 2015; Stichting Promotie Archeologie, ISBN 978-90-8932-129-9) 46-52.

Beschrijving (als onderdeel van het Archeologisch Jaaroverzicht) van het plaatsgevonden archeologisch onderzoek op de plek van de voormalige exercitieloods van de Van Heutszkazerne aan de Buiten Nieuwstraat.

- Erdtsieck, I., *1940-1945, stad in oorlogstijd. Kampen onder het juk van NSB-burgemeester Sandberg* (Kampen 2015; eigen uitgave) 224 blz.

Het boek tracht een beeld te geven van het Kampen onder het bewind van de NSB-burgemeester Edward Sandberg (1942-1945).

- Graaf, F. de en L. Metz, *De avonturen van Beukeltje Bosmuis & de oude stad Kampen* (z.pl. 2015; eigen uitgave) 57 blz.

Het kinderboek vertelt het verhaal van Beukeltje Bosmuis, dat zich afspeelt in Kampen, met de stad als fotografisch decor. Het bevat daarnaast een wandelroute voor kinderen door de oude stad Kampen.

- Haar, K. (red. en samenst.), *Kamperlijntje 150 jaar. Het kortste spoorlijntje van Nederland* (Kampen 2015; eigen uitgave) 49 blz.

In de rijk geïllustreerde glossy, verschenen ter gelegenheid van het 150-jarig bestaan van de spoorlijn Zwolle-Kampen, worden verschillende aspecten uit verleden, heden en toekomst van deze spoorlijn belicht.

- *Het enige leuke wat ik leuk vond was de bevrijding. Tentoonstelling 'Weggetjes naar de vrijheid', 21 maart t/m 23 mei 2015* (Kampen 2015; eigen uitgave Stadsarchief Kampen) 34 blz.

Het boekje is niet alleen een kijk- en leeswijzer voor scholieren bij de gelijknamige tentoonstelling in de Gemeentelijke Expositieruimte (voormalige

synagoge), maar bevat ook verhalen over de periode 1940-1945, verteld door kinderen van toen aan kinderen van nu.

- Jacobs, T., *Logboek van de kogge. Middeleeuws schip gestrand in 't zand* (Leuven 2014; Onroerend Erfgoed en Davidsfonds Uitgeverij, ISBN 978-90-5908-530-5) 119 blz.

In het boekje dat de historie, vondst, berging en conservering beschrijft van het in 2000 bij het Belgische dorpje Doel (nabij Antwerpen) gevonden koggewrak, wordt ook uitvoerig aandacht geschonken aan de historische achtergronden én aan de bij Kampen gevonden IJsselkogge en de Kamper Kogge.

- Jager, A., *Middeleeuws Kampen. De ruimtelijke en economische structuur van de stad aan de hand van archeologische, bouwhistorische, numismatische en historische bronnen* (Zwolle 2015; Spa Uitgevers, ISBN 978-90-8932-123-7) 465 blz.

Het omvangrijke boekwerk geeft op basis van de resultaten van dertig jaar archeologisch onderzoek en recente literatuur een helder beeld van een breed scala aan aspecten betreffende vooral het middeleeuwse Kampen en de omliggende kernen.

- Klappe, B., *Schokker portretten. Oude foto's en verhalen van op Schokland geboren mensen* (z.pl. 2015; eigen uitgave, ISBN 978-94-224-711-7) 400 blz.

In deze bundel geeft de auteur bijna honderd portretten en levensverhalen van geboren Schokkers. De helft van deze portretten betreft Schokkers die na de ontruiming in Kampen terecht kwamen.

- Klomp, M., 'Kampen, Geertruidengasthuis, Nieuwstraat/Burgwal', in: *Overijssels Erfgoed. Archeologische en Bouwhistorische Kroniek 2014* (Zwolle 2015; Stichting Promotie Archeologie, ISBN 978-90-8932-129-9) 32-46.

Beschrijving (als onderdeel van het Archeologisch Jaaroverzicht) van het op het Margarethaterrein tussen Burgwal en Boven Nieuwstraat plaatsgevonden archeologisch onderzoek.

- Ligthart, A., *Door het oog van Cornelis Springer (1817-1891). Een ontdekkings-tocht langs de steden rondom de Zuiderzee* (Schiedam 2015; Scriptum Art Books, ISBN 978-90-5594-987-8) 175 blz.

Het rijk geïllustreerde boek, verschenen ter gelegenheid van de tentoonstelling 'Door het oog van Cornelis Springer' in het Zuiderzeemuseum Enkhui-zen (12 december 2015-19 maart 2016) besteedt na een aantal inleidende

hoofdstukken aandacht aan Springers werk betreffende een negental steden rondom de voormalige Zuiderzee, waaronder Kampen (130-137).

- Linde, G. van der, *Uit rivier en zee geboren. Honderd erven op het Kampereiland 1364-2014* (Zwolle 2015; Stichting IJsselacademie, ISBN 978-90-6697-239-1) 336 blz.

Het kloeke en rijk geïllustreerde boek omvat een aantal inleidende hoofdstukken over (onder meer) de geschiedenis van het Kampereiland, het wonen en leven aldaar, de bedrijfsvoering en de verpachting en het beheer van het gebied. Het wordt gevolgd door een uitvoerige geschiedenis van een honderdtal erven en de bewoners daarvan gedurende de periode 1364 tot heden.

- Roetman, A., *Boy, o boy... Wat vooraf ging, wat voorbij ging, wat blijft is herinnering* (IJsselmuiden 2015; Drukkerij Wedding BV, ISBN 978-94-91197-31-4) 102 blz.

In het boekje deelt de auteur (geboren Kamperzeedijk 1934) vooral zijn herinneringen aan de oorlogsjaren en in het bijzonder aan de crash van een Lancaster-bommenwerper in het Ganzediep bij Grafhorst en hoe deze gebeurtenissen ook nadien zijn leven bleven bepalen.

- Logutova, M., 'De Spiegel van de wereld van Herman Wolf; het handschrift en zijn inhoud', in: *Tijdschrift voor Nederlandse Kerkgeschiedenis* 18 (2015)1, 12-21.

Beschrijving van een bijzonder handschrift, in de jaren 1560-1578 geschreven door de Kamper priester Herman Wolf, een werk dat zich tegenwoordig bevindt in de Nationale Bibliotheek in Sint Petersburg.

- *Sieraden. De keuze van Kampen* (z.pl., z.j. = Kampen 2015; eigen uitgave Stedelijk Museum Kampen) 80 blz.

In de publicatie, verschenen bij de gelijknamige expositie in het Stedelijk Museum Kampen gehouden van 29 november 2015-31 januari 2016, vertellen 25 bekende en minder bekende Kampenaren over hun keuze voor een sieraad van de Nijmeegse Galerie Marzee.

- Stolk, W., *Otto Rogus vertelt zijn levensverhaal* (z.pl. 2015; eigen uitgave, ISBN 978-94-91197-35-2) 147 blz.

De auteur beschrijft het levensverhaal van de in 1921 in Coevorden geboren en sinds 1948 in Kampen wonende Otto Rogus.

- Termorshuizen, K., *De IJssel. Jong en slingerend* (Zwolle 2015; Waanders Uitgevers, ISBN 978-94-91196-58-4) 192 blz.

De uitgave volgt in foto's, bijzondere verhalen, geschiedenissen, interviews en anekdotes de hele IJssel van Arnhem tot voorbij Kampen. Uiteraard staat in de laatste 30 kilometer de gemeente Kampen centraal.

- Vries, D.J. de, 'De komst van het classicisme: een-tweetje Kampen-Zwolle?', in: D.J. de Vries en H. Kranenburg (red.), *onZichtbaar Zwolle. Archeologie en Bouwhistorie van de stad.* (Zwolle 2015; Spa Uitgevers/Gemeente Zwolle, ISBN 978-90-8932-126-8) 196-206.

In het artikel maakt de auteur duidelijk hoe in verschillende gebouwen in Kampen en Zwolle de hand van de Zwolse steenhouwer mr. Gerrit Lamberts en zijn later ook in Kampen werkzame zoon Anthoni herkenbaar zijn, in het bijzonder in toegepaste leeuwenkoppen.

Periodieken en series

- Alink, A.: in 2015 van haar hand verschenen in de serie Kamper genealogische en historische bronnen (eigen uitgave in samenwerking met het Stadsarchief Kampen).
 - Nr. 30 D; *Recognitiën 1513-1519. Bewerking van Rechterlijk Archief Kampen inv. nr. 78; 2 delen*, totaal 892 blz.
 - Nr. 30 E; *Recognitiën 1520-1525. Bewerking van Rechterlijk Archief Kampen inv. nr. 79; 2 delen*, totaal 629 blz.
 - Nr. 30 F; *Recognitiën 1536-1546. Bewerking van Rechterlijk Archief Kampen inv. nr. 80; 2 delen*, totaal 901 blz.

De bewerking van de recognitiën (akten waarin gerechtelijk een erkenning van een persoon of zaak in een bepaalde kwaliteit wordt vastgelegd) geeft per akte het onderwerp, het betreffende onroerende goed, de comparanten, een samenvatting van de inhoud en eventuele bijzonderheden. De delen bevatten eveneens een persoonsnamenregister. De bewerking is tevens digitaal toegankelijk via <http://www.kampennotarieel.nl>.

- *Historisch tijdschrift voor de IJsseldelta* (uitgave van de Historische Vereniging voor de IJsseldelta Jan van Arkel).

Jaargang 40 nr. 1, maart 2015

- J. van Gelderen, 'Een emotioneel einde van de 19de eeuw', 2-5.

- A.J. Böeseken, 'Familietradisie' (over het gezin De Cock-van Andel in Zuid-Afrika), 6-21.
- T. de Wal, 'De kerk als schild voor zwakkeren' (over Oudemannenhuis te IJsselmuiden), 22-29.
- L. Hooisma, 'Saartje Daglooner', 30-35.

Jaargang 40 nr. 2, juni 2015

- H. Broers, 'Laat eerbetoon aan een vergeten verzetsman; steen gevlijd op Koeplein voor rijksambtenaar Bert Knipmeijer (1912-1971)', 2-11.
- T. de Wal, 'De tragiek rond Hendrik Dekker' (overleden in Japanse krijgsgevangenschap), 12-17.
- A. Piederiet, 'Ontmoetingen in Tweede Wereldoorlog', 18-22.
- A. Piederiet, 'De vitrinekast van Nanninga Uitterdijk', 23-31.

Jaargang 40 nr. 3, september 2015

- B. Klappe, 'Op papier kon hij zijn gedachten onder woorden brengen', 2-5.
- A. Klappe, '31 augustus 1944, een bom valt op Kampen. Het verslag', 6-45.
- S. Gerlofsma, 'Topografische toelichting', 46-49.
- B. van Dijk, 'Een huisje voor achtduizend gulden', 50-51.

Jaargang 40 nr. 4, december 2015

- I. Erdsieck, 'Vluchtelingen in de gemeente Kampen', 2-22.
- S. Gerlofsma, 'Verdwenen namen: de Papenstraat', 23-33.

- Hulzen, J. van; in 2015 van zijn hand verschenen in de serie Kamper genealogische en historische bronnen (eigen uitgave in samenwerking met het Stadsarchief Kampen).
 - Nr. 26 D; *De Apostillen der stad Campen en haar Jurisdictie. Bewerking van inv. nr. 194 van het Oud Archief (Apostillen 1646-1650)* (Kampen 2015) 147 blz.
 - Nr. 26 E; *De Apostillen der stad Campen en haar Jurisdictie. Bewerking van inv. nr. 195 van het Oud Archief (Apostillen 1651-1657)* (Kampen 2015) 206 blz.
 - Nr. 26 F; *De Apostillen der stad Campen en haar Jurisdictie. Bewerking van inv. nr. 196 van het Oud Archief (Apostillen 1657-1664)* (Kampen 2015) 182 blz.

- *Kamper Almanak 2015; Cultuurhistorisch Jaarboek* (Kampen 2015; uitgave SNS Historisch Centrum) 416 blz.

Deze uitgave van het SNS Historisch Centrum te Kampen, bevat onder andere de volgende bijdragen:

Diversen:

- G. Westerink, 'De SNS Bank in 2015. Herijking van waarden gebaseerd op

een eerbiedwaardig verleden. De rol van het Manifest in het licht van de traditie', 11-16.

- A. Troost, 'De maatschappelijke functie van archieven', 18-25.
- H. van Biessum, 'Joris de Drakendoder', 28-31.
- H. Dorgelo, 'Buidelmezen in de IJsseldelta', 35-39.
- R. van Mierlo, 'Het legaat Engelenberg-Persille', 43-54.
- G. Westerink, 'Portrettengalerij: Sam Hörchner', 55-57.
- W.L. Helleman, "'Strijdend Nederland" in bevrijd Nederland', 59-69.
- J. van Gelderen, 'Dr. Auke Jan Jelsma. Kerkhistoricus te Kampen (1970-1998) (Amsterdam 28 augustus 1933 - Blaricum 14 januari 2014)', 199-204.
- Th. van Mierlo, 'Henk (H.W.) van den Hoven (Kampen 11 november 1940 - Kampen 30 juli 2014)', 205-215.
- H. Harder, 'Herman Nicolaas Nusmeier (Kampen 1 december 1933 - Kampen 7 september 2014)', 217-220.
- E. Hupkes, 'Het Lyceum aan het Engelenbergplantsoen in beeld', 221-257.
- A. Jager, 'Archeologische monumentenzorg in 2014', 259-272.
- H. van der Werf, 'Overzicht cultuurhistorische onderzoeken 2014', 273-282.
- M. van Gemert, 'Onstuimig Brunnepe', 283-287.
- J. van den Berg, 'Kamper Kroniek 2014', 311-365.

Historische bijdragen

- K. Schilder, 'Johan Pael om de religie uit Kampen gevlucht en de processen om zijn nalatenschap', 73-102.
- L. van Vliet, 'De Nieuwe Markt en het "Collegie"', 103-122.
- C.R.H. Snijder, 'Anna van Gelder; scherprechter ("beulse") te Kampen 1711-1720', 123-136.
- J. van Zuthem, 'Kampen in het revolutiejaar 1848', 137-160.
- G. van der Vorst, 'Vermist, maar niet gemist. De tragische ondergang van Kampenaar Arie Brugman (28 juli 1898 - april 1945)', 161-182.
- G. Westerink, 'Hoe Wilhelmina verdween uit Kampen (of er eigenlijk nooit kwam). Verwikkelingen rond een beeld', 183-196.
- Klappe, B., 'De fotogalerij'. In: *Het Schokker Erf*. Serie, waarin aan de hand van een foto een kort genealogisch overzicht wordt gegeven van een persoon afkomstig van Schokland of van Schokker afkomst. Waar het personen uit Kampen betreft worden ze hieronder vermeld.

- Gerrit Klappe (Edam 1870-Kampen 1953) en Jansje Molenaar (Volendam 1872-Kampen 1942). *Het Schokker Erf* nr. 90 (mei 2015) 24-27.
- N.N., 'Erfnummer ...'; serie artikelen over de pachters van en wetenswaardigheden en foto's betreffende erven op het Kampereiland. In: *Erfnummer; kwartaaluitgave Stichting Kampereiland*.
 - 'Erfnummer 106', *Erfnummer* nr. 106 (januari 2015).
 - 'Erfnummer 107', *Erfnummer* nr. 107 (april 2015).
 - 'Erfnummer 108', *Erfnummer* nr. 108 (juli 2015).
 - 'Erfnummer 109', *Erfnummer* nr. 109 (oktober 2015).
- Onijs-Koetsier, A.; in 2015 van haar hand verschenen in de serie Kamper genealogische en historische bronnen (eigen uitgave in samenwerking met het Stadsarchief Kampen en de Historische Vereniging voor de IJsseldelta Jan van Arkel).
 - Nr. IJ 10; *Archief van het schoutambt IJsselmuiden, inv.nr. 10 (1632-1654)*; 77 blz. Bewerking in regestvorm van het register van vrijwillige zaken, transporten en hypothekeken betreffende de genoemde periode, in het rechterlijk archief van IJsselmuiden. De uitgave is voorzien van een uitgebreide inleiding en een naam- en zaakregister.
- Schilder, K.: in 2015 van zijn hand verschenen in de serie Kamper genealogische en historische bronnen (eigen uitgave in samenwerking met het Stadsarchief Kampen).
 - Nr. IJ 6; *Archief van het schoutambt IJsselmuiden, inv.nr. 6 (1613-1620)*; 135 blz.
 - Nr. IJ 7; *Archief van het schoutambt IJsselmuiden, inv.nr. 7 (1620-1628)*; 94 blz.
 - Nr. IJ 9; *Archief van het schoutambt IJsselmuiden, inv.nr. 9 (1541-1664)*; 112 blz. Bewerking in regestvorm van genoemde delen van het rechterlijk archief van IJsselmuiden, die minuten van akten, losse aantekeningen en kopieën van brieven uit de betreffende perioden bevatten, met name betreffende vrijwillige en contentieuze zaken. Alle delen zijn voorzien van een uitgebreide inleiding en een naam- en zaakregister.

